

- с участием в капитале, и развитие [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/investments2011.pdf>
3. Полонський В. Г. Амортизація людського капіталу / В. Полонський, О. Шаповалова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 1 (103). – С. 151–154.
4. Критский М. М. Человеческий капитал / М. М. Критский. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1991. – 120 с.
5. Сименко И. В. Инвестиции в человеческий капитал в контексте устойчивого развития экономики Украины / И. Сименко, И. Сорока // Меркурий. – 2001. – № 2 (122) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cci.donbass.com/mercury/N2001-2>
6. Давыдова А. А. Инвестиции в человеческий капитал: динамика, оценка, эффективность : автореф. дис. ... канд. экон. наук / А. А. Давыдова. – Спб., 1998. – 18 с.
7. Гришнова А. А. Человеческий капитал: формирование в системе образования и профессиональной подготовки / А. А. Гришнова. – К. : Знание, 2001. – 254 с.
8. UNDP. International human development indicators [Electronic resource]. – Access mode : <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/default.html>
9. The World Bank database. Public spending on education, total (% of GDP) [Electronic resource]. – Access mode : http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?order=wbapi_data_value_2010+wbapi_data_value&sort=asc
10. Давидюк Т. В. Формування, використання та відтворення людського капіталу в бухгалтерському обліку: співвідношення понять «витрати» та «інвестиції» / Т. В. Давидюк, С. Г. Оганджян // Міжнародний збірник наукових праць. – 2012. – Випуск 3(15). – С. 112–125 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/1464/1/12.pdf>
11. Богиня Д. П. Основи економічної праці (2000) / Д. П. Богиня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/40/2665.html>
12. Индекс економічної свободи-2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/>
13. Рейтинг інвестиційної привабливості країн за оцінками ЮНКТАД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org/Templates/Page.asp?intltemID=3198&lang=1>
14. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності країн 2010–2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/news/state/2010/09/09/2668>
15. Willis R. Education and Self-Education / R. Willis, S. Rosen // The Journal of Political Economy. – 1979. – № 5. – Part 2: Education and income distribution. – P. 7–36.
16. Fisher L. Some studies of Variability of Returns on Investments in Common Stocks / L. Fisher, J. Lorie // Journal of Business. – 1970. – Vol. 43. – № 2. – P. 99–134.
17. Hartog J. How Risky is Investment in Human Capital? / J. Hartog, H. van Ophem, S. M. Bajdechi // Tinbergen Institute Discussion Paper. – 2004 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.tinbergen.nl/discussionpapers/04080.pdf>
18. Chriatiansen C. The Risk-Return Trade-Off in Human Capital Investment. / C. Chriatiansen, J. Shroter Joensen, H. Skyt Nielsen // Labour Economics. – 2007. – № 14(6). – P. 971–986.
19. Markowitz H. Portfolio Selection // Journal of Finance. – 1952. – № 7(1). – P. 77–99.
20. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории / Г. С. Беккер. – М. : ГУ ВШЭ, 2003. – 672 с.
21. Palacios-Huerta I. An Empirical Analysis of the Risk Properties of Human Capital Returns / I. Palacios-Huerta // American Economic Review. – 2003. – № 93. – P. 948–964.

Стаття надійшла до редакції 21 вересня 2012 року

УДК 657.424: 657.4127

Я. А. Мудра-Рудик,

аспірантка кафедри міжнародного маркетингу та менеджменту
Тернопільського національного економічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРТФЕЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ РИНКІВ КАПІТАЛУ

У статті висвітлено результати аналізу традиційних та сучасних теорій і методів, що мають забезпечити ефективне інвестування пенсійних заощаджень. Запропоновано деякі моделі та стратегії портфельного інвестування, покликані допомогти недержавним пенсійним фондам реалізувати ефективну інвестиційну політику.

Ключові слова: традиційна і сучасна портфельна теорія, портфельне інвестування, диверсифікація, принцип «розумного інвестора».

Я. А. Мудрая-Рудык

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОРТФЕЛЬНОГО
ИНВЕСТИРОВАНИЯ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ
ПЕНСИОННЫХ ФОНДОВ В КОНТЕКСТЕ
РАЗВИТИЯ МИРОВЫХ РЫНКОВ КАПИТАЛА**

В статье отражены результаты анализа традиционных и современных теорий и методов, которые должны обеспечить эффективное инвестирование пенсионных сбережений. Предложены некоторые модели и стратегии портфельного инвестирования, призванные помочь негосударственным пенсионным фондам реализовать эффективную инвестиционную политику.

Ключевые слова: традиционная и современная портфельная теория, портфельное инвестирование, диверсификация, принцип «умного инвестора».

Y. A Mudra-Rudyk

**THEORETICAL ASPECTS OF PENSION FUNDS
PORTFOLIO INVESTMENTS
IN THE CONTEXT OF
WORLD CAPITAL MARKETS DEVELOPMENT**

In this article have been designed the results of the analysis or modern theories and methods to ensure effective investment of pension savings. Separate models and portfolio investment strategies have been grounded which designed to help the private pension funds to implement effective investment policy.

Key words: traditional and modern portfolio theory, portfolio investments, diversification, the rule of «reasonable investor».

Постановка проблеми. Необхідність дослідження теоретичних аспектів портфельного інвестування виникла у зв'язку з появою на світовому ринку і українському зокрема грошових засобів, призначених для фінансування накопичувальної частини пенсії. Пенсійні накопичення, або їх ще називають пенсійними активами (*pension assets*) чи пенсійними заощадженнями (*pension savings*), за своєю суттю, є довготерміновими консервативними інвестиційними ресурсами, стратегія управління якими повинна орієнтуватися на досягнення прибутковості за мінімізації ризику в довгостроковому періоді інвестування.

Таким чином, для управління пенсійними коштами уповноважені інституційні інвестори повинні використовувати теоретично обґрунтовані методики, засновані на класичних, проте адаптованих до сучасних вимог теоріях портфельного інвестування, та теоріях управління портфелем інвестицій. Тому питання вибору цих методик, їх прикладне застосування є важливим і актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові дослідження з проблем портфельного інвестування недержавних пенсійних фондів проводяться досить інтенсивно й вивчаються науковцями різних закордонних шкіл та окремими українськими експертами. За вирішення завдань, пов'язаних із пошуком оптимального співвідношення активів у портфелі, а також за розрахунок їх вартості присуджувалися премії А. Нобеля у сфері економіки Гарі Марковіцу [1], Вільяму Шарпу [2], Джеймсу Тобіну (1981 р.) [3] та Мертону Міллеру (1990 р.), Роберту К. Мертону і Майрону Шоулзу (1997 р.). Вони висунули та розробили теорію інвестиційного портфеля, уперше здійснили математичне обґрунтування критеріїв «дохід-ризик», а також описали моделі побудови оптимального портфеля інвестицій.

Подальші дослідження у цьому напрямі були продовжені такими дослідниками, як: Д. Когін, Ф. Фабоцці, Ш. Рахман, Е. Вайтхаус, Д. Віттас, Д. Девіс, Х. Ермо, Дж. Сигел. Проблема портфельного інвестування пенсійних заощаджень присвячені роботи ряду українських та російських науковців, а саме Анісімова А., Бардакової Г., Волошиної О., Гусевої П., Зеленка В., Малютіна А., Матвєєва В., Пересади А., Сохацької О., Ткач В., а Левченко І., Зубика С., Ковальчук К.

Метою статті є висвітлення та аналіз теорій і методів портфельного інвестування пенсійних заощаджень недержавними пенсійними фондами (НПФ) та компаніями з управління активами (КУА).

Основні результати дослідження. Інвестиційну діяльність у галузі управління пенсійними заощадженнями доцільно поділити на два напрями: перший пов'язаний із механізмом накопичення пенсійного капіталу і особливостями пенсійних виплат, другий – з управлінням нагромадженими коштами, тобто вибором структури та оптимізації інвестиційного портфеля. У цій статті акцентовано увагу на теоретичних аспектах формування й управління інвестиційним портфелем, сформованим за рахунок пенсійних коштів.

Теоретичне обґрунтування інвестиційної діяльності інституційних інвесторів, зокрема вибір стратегії інвестування для досягнення стратегічної мети, особливості формування портфелів фінансових інструментів досить давно і поглиблено вивчається науковим співтовариством.

Проблеми управління пенсійними заощадженнями на міжнародних ринках капіталу досліджуються на основі як класичних, так і сучасних економічних теорій. За традиційним підходом, портфельне управління ґрунтується на позиції збалансованого портфеля. У контексті інвестування коштів НПФ йдеться про включення до інвестиційного портфеля тих фінансових інструментів, які дозволять отримувати стабільний дохід із мінімальним ризиком. Більшість КУА, здійснюючи вибір певного класу фінансових інструментів, використовують основні методи технічного і фундаментального аналізу цінних паперів. Особливостями традиційного підходу є застосування міжгалузевої диверсифікації портфеля [4, с. 806].

Запровадження та подальший розвиток сучасної портфельної теорії (*Modern Portfolio Theory – MPT*), яку визначають як систему підходів до формування портфельної стратегії із використанням різноманітних статистичних методів, належить Г. Марковіцу і його послідовнику В. Шарпу. Ще на початку 50-х років ХХ століття Г. Марковіц визначив поняття формування інвестиційного портфеля як способу вкладання інвестором своїх заощаджень у різні види активів. Ним же доведено, що диверсифікація ефективна лише тоді, коли кореляція між залученими до портфеля фінансовими інструментами різних ринків має від'ємне значення. Якщо інвестиційний портфель НПФ сформовано лише з одного виду акцій, то найкращим способом диверсифікації є включення акцій іншого виду, які мають мінімально можливу кореляцію відповідно до ціни акції [5].

Будучи учнем і послідовником Г. Марковіца, В. Шарп окреслив послідовність етапів формування інвестиційного портфеля: вибір інвестиційної політики; аналіз ринку цінних паперів; формування структури портфеля цінних паперів.

Упродовж попередніх 40 років побудова інвестиційного портфеля здійснювалася у двохвимірній площині, де дохід відображався по вертикальній осі, а ризик – по горизонтальній. Така модель логічно пояснювала процес досягнення якомога вищого доходу за встановленого рівня ризику чи виникнення можливого ризику за визначеного обсягу доходу.

Здійснивши формалізацію теорії, Г. Марковіц математично обґрунтував оптимальний портфель, представивши його у вигляді задачі квадратичної оптимізації за умови лінійних обмежень. У результаті при використанні певного класу активів, вектору їх середнього очікуваного доходу і матриці коваріації стала можливою побудова портфелів із певними співвідношеннями «дохід-ризик» [1].

Проте необхідно зазначити, що у праці Р. Вінса «Математика управління капіталом» обґрунтовано хибність окремих класичних постулатів. Деякі з них полягають у тому, що диверсифікація як спосіб мінімізації ризику може застосовуватися лише до визначеного рівня і для окремих класів фінансових інструментів. Протягом тривалого часу інституційні інвестори структурували інвестиційні портфелі виходячи із припущення про мінімізацію сукупного ризику, використовуючи ефект диверсифікації, що відповідало реаліям фінансових ринків. Для світового ринку акцій аналізований період характеризувався помірним зростанням, низькою волатильністю, достатньо низькими відсотковими ставками і загальною стабільністю економічної кон'юнктури. Будь-які спроби піддати критиці портфельну теорію підтримані не були. Однак світова фінансова криза, яка виявилася у вигляді «мильних пухирів» на кредитних ринках, зниженні ліквідності, значному зростанні волатильності, появи значної кореляції між різними класами активів, викликала до життя чимало критичних стосовно ефективності портфельної теорії Г. Марковіца [6].

В Україні, як і в більшості країн пострадянського простору, фундаментальні постулати класичної портфельної теорії із використанням фактору «бета» для визначення систематичного ризику портфеля беруться до уваги лише окремими КУА та НПФ. Зазвичай портфельні теорії модернізовані у результаті «нарошування» на класичну портфельну теорію Г. Марковіца, поділяють на три види: поведінкові моделі, кількісні моделі, моделі переосмислення [7, с. 81].

Поведінкові моделі, які розглядаються в контексті теорії поведінкових фінансів, що виникла в 1960-х роках, наголошують на ірраціональності прийняття інвестиційних рішень, які залежать від характеру, психологічного настрою, власних інтуїтивних бачень інвестора. Враховуючи основний принцип інвестування недержавних пенсійних фондів, а саме необхідність збереження активів за мінімізації ризику, поведінкові моделі, які спрямовані на мінімізацію ризику за конкретних значень прибутковості, не

можуть служити фундаментальною основою для реалізації стратегій НПФ.

Використовуючи кількісні моделі, необхідно зважувати на те, що аналіз кореляції активів і стандартного відхилення націлений на ретроспективу, і в довгостроковому періоді можуть виникати нестабільні результати й відповідно труднощі оцінки ризику інвестиційного портфеля. Економісти стверджують, що достовірне розуміння поведінки фінансових ринків, особливо динаміки змін прибутковості цінних паперів і часу виникнення екстремальних ситуацій, потребує створення оптимального інвестиційного портфеля з точки зору співвідношення «ризик-прибутковість». У термінологічному словнику Розенберга визначено, що оптимізація інвестиційного портфеля залежить від оцінки цінних паперів за такими критеріями: очікуваний дохід, варіація очікуваного доходу, коваріація доходу цінного паперу, що в сукупності передбачає вибір портфеля за умови мінімізації ризику [8, с. 250]. На практиці вибір оптимального інвестиційного портфеля (*optimal portfolio*) здійснюється із множини можливих портфелів, у тому числі випущених іноземними емітентами з різним співвідношенням ризику і доходності. У таких обставинах інвестор повинен розглядати підмножину можливих портфелів керуючись теоремою ефективної множини (*efficient set*).

Моделі переосмислення є третім напрямом у рамках сучасних портфельних теорій. До моделей переосмислення належать моделі, які ґрунтуються на аналізі факторів ризику. Концепція поділу класів активів за основоположними факторами ризику передбачає процес диверсифікації не за класами активів, а за факторами ризику. До традиційних класів цінних паперів відносяться сукупність активів із різними факторами ризику. Спираючись на теорію, розроблену Н. Талебом, яка полягає в тому, що випадкові події непередбачувані й більш суттєво впливають на фінансовий ринок, ніж прогнозовані події, моделі переосмислення спрямовані на доведення необхідності використання системи страхування від різних випадковостей. Процес диверсифікації за факторами ризику повинен забезпечити інвестиційному портфелю більш якісний ефект і більш дієвий захист від непередбачених подій на фінансових ринках. Більшість КУА активно впроваджують описані моделі, інвестуючи в досить розширену номенклатуру класів активів (акції, облігації, реальні активи тощо), а також диверсифікують портфелі за факторами ризику [9].

Поведінкові, кількісні та моделі переосмислення використовуються в гібридному вигляді більшістю інвестиційних інвесторів. Однак при реалізації інвестиційної політики КУА і НПФ надається перевага кількісним моделям. З огляду на це важливим напрямом подальшого вдосконалення процесу інвестування пенсійних резервів є перехід від кількісних методів регулювання складу та структури інвестиційного портфеля НПФ до управління за принципом «розумного інвестора». Це дає змогу більш адекватно реагувати на ринкові зміни, зберігаючи при цьому прозорість і надійність інвестицій, що безпосередньо відповідає основним принципам інвестування НПФ та КУА. Визначальною рисою принципу «розумного інвестора» є прийняття оптимального рішення про можливий розподіл активів за класами фінансових інструментів, що дозволяє досягнути високих інвестиційних результатів. Проте, коли існує ряд кількісних обмежень щодо вибору активу та його частки в портфелі, то у НПФ і КУА залишається набагато менше можливостей створити оптимальний інвестиційний портфель із високою прибутковістю за прогнозованих параметрів ризику. У такій ситуації інституційний інвестор, проводячи пасивну інвестиційну політику, має діяти в рамках, що визначені регулятивним органом.

Поведінка інституційного інвестора, який переважно дотримується пасивного стилю управління, залежить не лише від методів реалізації стратегій, а й від визначених кроків досягнення кінцевих цілей. Асоціація дослідження і управління інвестиціями (*Association for Investment*

Management and Research – AIMR) запропонувала три кроки переходу від цілей інвестора до сформульованої інвестиційної стратегії:

- 1) визначення цілей інвестування;
- 2) врахування обмежень при формуванні інвестиційного портфеля;
- 3) розробка інвестиційної політики [10].

Залежно від мети інвестування, цілей інвестора, характеру економічної ситуації та багатьох інших факторів виокремлюють різні інвестиційні стратегії, які можуть обрати інституційні інвестори. До групи базових стратегій, які пропонує Майорова Т. В., належать:

- стратегія збереження, що рекомендується інвесторам, які не бажають ризикувати капіталом, а також тим інституціям, що не впевнені в термінах інвестування;
- стратегія накопичення, орієнтована на інвесторів, які не бажають ризикувати. Основною метою стратегії є поступове нарощування капіталу, зіставного із доходністю за безризиковим фінансовим інструментом;
- стратегія поміркованого росту, що рекомендується для інвесторів, які прагнуть отримати високі доходи за обмежених потенційних ризиків [11, с. 39–40].

Якщо за ознаку класифікації взяти прибутковість, то можна виділити стратегії, які базуються на: зростанні інвестованого капіталу; забезпеченні отримання регулярного поточного доходу; раціональному поєднанні зростання капіталу та поточного доходу.

Стратегія зростання капіталу полягає в отриманні доходу завдяки збільшенню ринкової вартості об'єктів інвестування.

Стратегія регулярного поточного доходу припускає отримання чітко прогнозованих доходів за рахунок дивідендів за акціями, відсотків і дисконту при погашенні боргових цінних паперів.

Стратегія збалансованого зростання передбачає отримання регулярного доходу та забезпечення середнього зростання вкладеного капіталу [11].

Незважаючи на фундаментальні постулати класичної портфельної теорії, стратегічна тактика управління процесом інвестування пенсійних коштів в Україні якісно й кількісно відрізняється від типового процесу інвестування за кордоном. Перш за все, відмінності полягають у рівнях розвитку фондових ринків, механізмах розрахунку майбутньої прибутковості фінансових інструментів, які законодавчо дозволені законом для інвестування пенсійних активів, ін. Тому більшість НПФ і КУА прийнятим вважають інвестиційний портфель, де переважають вклади на банківський депозит. Така практика існувала за кордоном ще до початку 1970-х років, а з отриманням доступу до більш широкого кола інвестиційних інструментів з'явилася можливість упроваджувати складні стратегії формування портфеля, що дозволяють використовувати як акції та облігації іноземних емітентів, так і деривативи, нерухомість, дорогоцінні метали тощо.

Необхідно відзначити, що українські НПФ станом на кінець 2011 року розмістили 40% залучених пенсійних коштів на банківських депозитних та поточних рахунках, а решту розподілили між цінними паперами українських емітентів [12]. Такі показники свідчать про досить низький рівень інвестиційної активності портфельних інвесторів, що відбивається на рівнях доходу й відповідно пенсійних виплатах. Зазначимо, що у цей самий період до складу глобальних інституційних інвесторів увійшло 30% компаній з управління активами пенсійних фондів. Отже, на фінансових ринках світу обертаються досить великі обсяги пенсійних коштів, що, безперечно, приносить надзвичайно високі прибутки як власне державі у вигляді податків, так і безпосередньо пенсіонерам.

Висновки. Теоретичні концепції, моделі та стратегії портфельного інвестування досліджуються і адаптуються вченими в інтересах інституційних інвесторів та мають за мету раціоналізувати процес інвестування пенсійних заощаджень. Механізм управління інвестиційною діяльністю НПФ і КУА ускладнюється суворими регламентованими

обмеженнями, проте, як свідчить закордонний досвід, вони не перешкоджають активній інвестиційній політиці та отриманню відповідного доходу. Більшість глобальних пенсійних фондів, дотримуючись принципу «розумного інвестора», реалізують складні інвестиційні стратегії. Натомість українські НПФ надають перевагу пасивним консервативним стратегіям.

Упровадження теоретичних засад портфельного інвестування у практичну діяльність є непростим процесом, оскільки при виборі тієї чи іншої моделі поведінки необхідно зважати на певні вагомні обмеження. Тому пошук стратегій формування оптимального інвестиційного портфеля та ефективного управління ним залишається актуальним і має становити об'єкт подальших досліджень.

Література

1. Markowitz Harry M. Portfolio Selection / Harry M. Markowitz // Journal of Finance. – 1952. – № 1. – P. 71–91.
2. Sharp William F. A Simplified Model for Portfolio Analysis / William F. A Sharp // Management Science. – 1981. – No. 2. – P. 277–293.
3. Tobin J. The Private and Public Pension Systems in Relation to Saving, Investment and Growth in Broader Perspectives on the Interest of Pension Plan Participants : Research Foundation Monograph. – 1985. – P. 18–23.

4. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования / Л. Дж. Гитман, М. Д. Джонк ; пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 1008 с.
5. Боди З. Принципы инвестиций / Зви Боди ; пер. с англ. – 4-е изд. – М. : Вильямс, 2008. – 984 с.
6. Винс Р. Математика управления капиталом. Методы анализа риска для трейдеров и портфельных менеджеров / Р. Винс. – 4-е изд. – М. : Евро, 2011. – 400 с.
7. Корчагин Д. М. Параметрический анализ применимости современных теорий управления портфелем для инвестирования средств пенсионных накоплений / Д. М. Корчагин // Финансы, денежное обращение и кредит. – 2011. – № 8. – С. 80–85.
8. Розенберг Дж. М. Инвестиции : терминологический словарь / Дж. М. Розенберг. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 400 с. – (Библиотека словарей ИНФРА-М).
9. Бирюкова Е. А. Модернизационные аспекты портфельного инвестирования / Е. А. Бирюкова // Вестник Челябинского государственного университета. – 2012. – № 10 (264). – С. 81–85.
10. Association for Investment Management and Research. – www.cfainstitute.org.
11. Майорова Т. В. Инвестиционная деятельность / Т. В. Майорова. – К. : ЦУЛ, 2009. – 472 с.
12. Інформація щодо складу та структури активів недержавних пенсійних фондів у II кварталі 2011 року [Електронний ресурс] // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку НПФ. – Режим доступу : www.nssmc.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 10 вересня 2012 року

УДК 339.543

С. Г. Войтов,
аспірант Інституту світової економіки і
міжнародних відносин НАН України

СТРУКТУРНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Стаття присвячена актуальним питанням об'єктивізації сучасної структури митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі. В рамках дослідження проводиться відсіювання складових, що за окремими ознаками подібні до мита, шляхом системно-функціональних зіставлень та порівнянь.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, структура митно-тарифного регулювання, мито, податок на зовнішню торгівлю, внутрішні податки.

С. Г. Войтов

СТРУКТУРНАЯ ДЕТЕРМИНАЦИЯ ТАМОЖЕННО-ТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Статья посвящена актуальным вопросам объективизации современной структуры таможенно-тарифного регулирования внешней торговли. В рамках исследования проводится отсеивание составляющих, по отдельным признакам подобных к таможенным пошлинам, путем системно-функциональных сопоставлений и сравнений.

Ключевые слова: таможенно-тарифное регулирование, структура таможенно-тарифного регулирования, пошлина, налог на внешнюю торговлю, внутренние налоги.

S. G. Voitov

STRUCTURAL DETERMINATION OF CUSTOMS-TARIFF REGULATION

The article is devoted to topical issues in foreign trade customs and tariff regulation modern structure objectification. There is a screening of individual characteristics components that are similar to the fees through systematic and functional comparisons and comparisons in the study.

Key words: customs-tariff regulation, the structure of customs and tariff regulations, duties, taxes on foreign trade, domestic taxes.

Постановка проблеми. Економічний характер впливу та ринкова спрямованість митно-тарифного регулювання визначають пріоритетність і поширеність його застосування в зовнішньоекономічній політиці фактично всіх цивілізованих країн світу. Але незважаючи на те, що митно-тарифне регулювання є чи не найстарішою формою державного впливу на міжнародні торговельні процеси, структура вказаної категорії є одним із найбільш суперечливих питань, що виникають у межах митно-регулятивних відносин та митної науки.

Очевидним є той факт, що головним інструментом митно-тарифного регулювання є мито. Водночас, при виявленні дійсної структури митно-тарифного регулювання неодноразово зіштовхуємося зі спірними і складними питаннями класифікаційної приналежності елементів регу-

лювання зовнішньоторговельної системи, що за окремими економічними ознаками подібні до мита. Вказана ситуація вносить невизначеність у зовнішньоекономічні дослідження, упровадження заходів митної політики та вироблення ефективного митно-податкового законодавства.

Наведене вище свідчить про те, що порушене нами питання має високий рівень актуальності й потребує всебічного розгляду. Вирішення цього питання об'єктивно обумовлюється необхідністю подальшої оптимізації не лише митної науки, а й митної діяльності, вироблення ефективних напрямів зовнішньоторговельної та митної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед фахівців, які досліджували питання структурної детермінації і виявлення складових митно-тарифного регулювання,